

Tituli XVI. Appendix

si dederit, accipi poterit; sicut & peti, si scandalum non adsit, quod dationem non reddet inuidam, cum à voluntate gratuita oriatur. Et hæc circa casum prædictum, in quo, sicut & similibus, scandalum semper admicetur: obligatio autem restitutionis tunc erit sub mortali, quando quantitas excessus talis est, ut aliæ usurpata ad mortale sufficeret, juxta communem sententiam Theologorum.

Tertium circa Indianum Clericos obseruandum quod ad domicilium spectat ordinandorum.

18 Et non posse illos ordinari vbi domiciliū usque ad Ordinum susceptionem non habuerunt, ex eo quod ante illam jurent se in diœcesi eius Episcopi, à quo illos sunt accepturi, permanentes, cum tamen animum non habeant ibidem permanendi, vt certum statuendum est, & de periuī peccato res est clara, quando reuera talis animus non habetur, sicut & de grati ordinantiū peccato, quando, licet jurent, satis verosimiliter posunt presumere eos, animo non implendi quod jurant, juramenti verba pronuntiare: sunt autem pro eo validæ passim conjecturæ. Neque sic jurantes ex eo à reatu immunes censeri debent, quod reuera animus permanenti habent, si Episcopus ordinans aut Capitulum succedens, vel Episcopus successor, abeundi noluerint licentiam indulgere; certus tamen se illam adepturum, & animo eam diligentissime procurandi: sic enim reuera animus permanenti non est, & Episcopo illud, qui licentiam est, velit nolit, concessurus. Ut si quis Religionem ingredieretur animo statim egrediendi, ed quod ingressus ad peculiare aliquod intentum utilis illi esset, vt ad destinandam secularē iurisdictionem. Et de hac quidem materiâ satis eruditum opusculum edidit P. Stephanus de Auila in Limanâ Academiâ Primarius Theologiae Professor, vir sane doctissimus, ad instantiam Illustrissimi Dom. P. Ildefonsi Ramirez de Vergara Argyropolitani Antifitius, qui abutum prædictum cum experimentis nosset, studuit re penitus introspectâ iudicio viri tanti remouere.

19 Pro quo & Concilium Limense tertium iam ante in hunc statuerat modum Act. 2. Cap. 30. quod valde oporteret vt in promptu Episcopi omnes Indianum haberent: Quoniam vero abusus quidam iam pridem inolevit, vt per domicilia quedam iurata, qua verbalia & commentitia plerumque sunt, in fraudem Ecclesiæ, & Sacrorum Canonum contemptum, ad Ordines indigni irrepans; declarat hæc scribentes, & præ alii Bartholus, alibi. Iuxta quarum legum dispositionem, tunc contrahitur, cum quis se transfert ad habitandum in aliquo loco, & expressè declarat se habere animum ibi domiciliū contrahendi: vnde communiter definitur sic: Est habitatio animi definitione perpetua, in quâ sic statuens rerum suarum magnum summam constituit. Videatur Glossa in Cap. Cum nullus. v. Domicilium. Dom. Barbosa de Poteat. Episcop. Allegat. 4. num. 22. & seqq. & Diana Parte 8. Tra-

Concilij
Limensis 3.
pro eo De-
cretum.

Quid Ius
ad domi-
ciliū con-
trahendum
statuat.

Illiū defi-
nitio.

Ordinan-
tium &
ordinando-
rum circ a
domiciliū
peccata.

Iurantes
vi peccent,
dum deest
animus
permanen-
ti.

Pat. 2. Resolut. 15. Si autem de Canonicō, nihil speciale in eo habetur, sed domiciliū ritè contracti necessitas statuitur ad Ordines suscipiendos, quando neque originarius quis est eius diœcesis, in quâ Ordines vult accipere, neque in eâ possidet Beneficiū. Sic enim statuitur in citat. Cap. Cum nullus.

20 Concilium ergo Limense, cum iurata Que iurata
damnat, & legitimè contracta probat, nihil repugnans decernit, quatenus per iuramentum potest domiciliū acquiri, accedente habitatione, quæ quantumvis modica sit, sufficiens est, dummodo animus permanenti adsit, nec potest ille melius quam iuramento comprobari. Pro quo Nauarus Conf. 2. de Temporibus ordinat. & Confilio 3. & 4. de Constitut. Zerola in Praxi. verb. Dimissoriæ. Ad Primum, in fine, & alij. Illa ergo iurata tantum remouenda statuit, quæ verbalia & commentitia plerumque sunt, quod, vt dixi, ex conjecturis estimandum, alias quomodo poterit id, quod latet in animo, deprehendi: vnde agnosci quod verbalia tantum & commentitia sunt? quandoquidem quæ vera sunt, non debent reici, si apparet sci alia possunt.

Conjectura
vnde agno-
sci alia
possunt.

21 Additur deinde in Concilio sic: Atque Decretum insuper, si alibi caperint ad ordines promoveri, sui Pra- Limensis
litteras testimoniales ostendant. Sic ibi. Quod Conc. de
quidem Decreto est Concilij Trident. conforme
Sessione 23. Cap. 8. & 16. vbi sic dicitur: Nullus
imposterior ordinetur, qui illi Ecclesiæ, aut pio loco, pro
cuus necessitate aut utilitate assumitur, non adscribi- Conc. Trid.
tur, vbi suis fungatur muneribus, nec incertis vagetur
Sedibus. Quid si locum inconsolito Episcopo deseruerit,
eisavorum exercitum interdicatur. Hæc Concilium.
Iuxta qua planum est non posse sine testimonialibus litteris ordinari.

An incon-
silio Epi-
scopi mutare domiciliū possit. Et sunt qui suto Epi-
affirmant, pro quo Barbosa adducit Plasœcum & scope mu-
tare domi-
ciliū possit
Clericus.

22 Vbi tamen dubium est an inconsolito E- An inconsolito
piscopo mutare domiciliū possit. Et sunt qui suto Epi-
affirmant, pro quo Barbosa adducit Plasœcum & scope mu-
tare domi-
ciliū possit
Clericus.

23 Vbi peculiaris difficultas occurrit, si ordinatus mutauit domiciliū, per quod ordinarius eius esse desinit, qui eum coepit promovere. Videatur equidem quod hoc Ordinarij au-
toritas permanere, alias delictum manebit impunitum, quod horrent Iura. Id quod etiam probare possumus ex Declaratione Cardinalium circa citatum Cap. 8. in quâ sic dicitur: Absolvere a suspensiōne eos, qui nullius diœcessis existente sine litteris dimissoriis ordinati fuerint, p[ro]bat ad Episcopum, ad quem ex Concilio pertinebat dimissoriis concedere. Proprius autem Episcopus ad hoc vt possit dimissoriis con-
cedere, dicitur ille, in cuius diœcesi ordinandus Beneficium habet. Et ita sicut iudicatum in una Leodiensi, si recte consideretur supra, Sessione 23. Cap. 4. Fratres. Sic Congregatio. Sicut ergo is, qui nullius diœcessis cum sit, sine dimissoriis ordinatur, quod absolutionem subiectus manet illi, ad quem eas concedere pertinebat; ita in nostro est calum rationem ob similem afferendum.

nans à collatione Ordinum per annum, & ordinatus à susceptorum Ordinum executione, quādū proprio ordinario videbitur expedire, sit suspensus. Sic Concilium.

Specialis
difficultas
circa Ordinarij
suspensionis
arbitrium,
etiam muta-
tur domi-
ciliū.

Declaratio
Cardin.

Pena Or-
dinatorum
at titulum
iurati do-
miciili ex
Conc. Lim.

Quod dici-
tur furtiū
ordinatus;
qui sine di-
missoriis.

Ordinati
cum iurato
domicilio,
habentis
etiam di-
missoriis
proprii E-
piscopi.

De Clericis Indianorum.

legitimè, cum de sit commoratio in loco ad contrahendum necessaria, iuxta nuper dicta. Deinde Si talis ordinatur ad titulum domiciliū, nequit virtute dimissoriarum ordinari; illa enim eatenus datur, quatenus quis ad diœcesim eius pertinet qui eas dedit, quando nullius diœcessis non est, vt in casu, de quo nuper, in quo eriam velut proprius Episcopus reputatur. Ex quo fit sine dimissoriis ordinari, quia illæ, quæ tales non sunt, vt earum virtute fieri ordinatio possit, perinde sunt, ac si non essent. Sunt autem illæ omnino necessariae, quia domiciliū contractum non est. Præterquam quod tale iuramentum deseruit potest vi Episcopus facilis ad conferendos Ordines moveatur, & circa aliqua, quæ animaduersione digna essent, eâ non adhibita, se gerat, vnde adeptis Ordinibus poterit curare redditum ad propria, qui sic fuerit ordinatus. Cum ergo Concilium hæc & similia inconvenientia vitanda suo Decreto voluerit, non est dicendum in illo calum non sive se huiusmodi comprehensum.

26 Nihilominus erit forte qui censeat oppo- Pro parie
sit ex eo quod talis Concilij prohibitiō eō favorabili
tendat, ne indigni & incapaces ad Ordines obre- que faciat.

24 Circa iurata autem domicilia sic addit Limense Concilium: Si quis ad titulum Beneficij iurati, antequam domiciliū ipsum legitimè contraherit, ordinabitur, si ab ordinum executione ipso facto suspensus, & cuiuscumque Beneficij aut Parecia Indianorum incapax per triennium. Sic illud. Ratio, decendi est clara; quia domiciliū animo & facto contrahitur: quorum neutrum sufficit, vt Doctores communiter explicant, & videri possunt, quos adducit Barbosa supra, num. 23. Licet ergo quis iuret, dum non habitat in loco, cui se destinat, non est domiciliū acquisitum, & ita neque ille subiectus Episcopo, à quo ordinatur, sed lub alterius iurisdictione. Merito ergo sic ordinato pena p[ro]ficiat potuit imponi. Et quidem furtiū ordinatum irregularitatem incurre, & eum qui sine dimissoriis ordinatur, furtiū ordinatum debere dici, multi Doctores affirmant, vt videri potest apud Hieronymum Garciam Tractat. 1. Difficult. 1. Dub. 13. Puncto 4. Sic enim accipiunt Decretalem Alexandri III. Cap. Veniens, de eo, qui furtiū Ordines suscepit. Pro quo & est Confessio Pij V. quæ incipit, Cum sacrorum. Propter quam sunt qui censeant suspensionem Pontifici referari. Et Declaratio Cardinalium circa citat. Caput. 8. concludit tutius esse ab eodem peti dispensationem; si videlicet occulta non sit: nam pro occultis habent Episcopi amplissimam concessionem, sicut habetur etiam virtute Bullæ, & priuilegiorum, quibus fruuntur Regulares. Cum ergo hæc ita se habeant, non est mirum à Concilio Limensi poenam, quam diximus, irrogari,

Pro poenis
notanda
ius non inten-
tum exp[re]ssum, procedis (acquitate ser-
uat) semper in humaniore partem inclinando, se-
cundum quod personas, & causas, loca, tempora wideris
parte, de
postulare. Hæc ille. Circa quæ Glossa verb. Causa-
tib[us], bene quatuor illa à Pontifice adducta per-
petit.

27 Quartum ad decorum & honestatem Cleri-
corum spectans à Limensi Concilio sanctissime consti-
tutum.

Habetur illud Act. 3. Cap. 18. in quo sic dici-
tur: Nullus in sacris constitutus, fœminis familiare Concilij
ministerium exhibeat, ita ut equitando à tergo, aut
ambulando manu tenet, aut comitetur, nisi foror, vel
tum fœminarum.

Graue in
transgres-
sione peccatum.
In cuius precepti transgressione graue peccatum in-
teruenit, quia negari nequit in eo notabilem in-
decetiam contra sacerdormi statutis celititudinem
reperi. Et erit illud etiam si mater aut foror
sint, si tales non esse consisterit, & sic videti-
tum offendit non vitetur, & similiter dicendum de
sacerdote fœminam sellâ honoratâ du-
ctam comitante, famulatum more, eò quod
Capellanus sit, vt aliquoties vidi. Inimo &
de q[uo]dlibet alio in sacris constituto, iuxta
mentem Concilij, & rationem. Pergit illud
Thesauri Indici Tom. II.

Aliud e-
iusdem cir-
ca famu-
lum

sic dicens: *Eidem quoque sententia subiaceat Clericus, si laico aliquis famulum se exhibuerit, & economi, aut aliquis alterius officij genere inservierit. Qui & gra- dum suum, & nostrum Decretum contemnent, quiduis horum fecerit, arbitrio Prelati puniatur. Valde enim absurdum est, ut qui ad Altissimi ministerium consecrati sunt, hi se laicorum & maximè seminarum famulos pariantur.* Hæc illud. Iuxta que si Clericus in facris villicum agat, qui in Indiis economi solet nomine compellari, vulgo *Maior domo*, pœna subiacta declarata, ab Episcopis infligenda. In officio enim tali multa excentur indigna, propter quæ tales Indi & mancipiū in prediis laborantibus exosi habentur: quod absurdissimum in regionibus istis appetit, vbi Ministri lacri paternam erga prædictos, vt eos in fide, & Christiana institutione promoueant, gerere sollicitudinem debent, iuxta dicta sapientia, & sapientia etiam repetenda; & opportunè, vt arbitror, quando & importunitas, iuxta Apostolum, debet in similibus adhiberi.

28. *Quintum circa obligationem recitandi diuinum officium, dum Clerici iterfaciunt.*

*Certam
esse obliga-
tionem ge-
neraliter
loquendo.*

*Diuersam
esse ratio-
nen in te-
mperio.*

*Cap. Cle-
ricus 91.
dist.*

*Qua de-
bilis ex-
cuse.*

*Non qua-
libet defas-
tigationem
sufficeret.*

*Cap. idem.
Glossa.*

tesi operas suas per totam diem locare, cum non debet officio deesse ut 54. dist. *Servus.* Hæc Glossa. Ex cuius illatione nos etiam sic inferre possumus: Ergo Clericus potest operas suas per diem ita locare, vt non debeat propter officio deesse. Tunc sic. Ex tali operarum locatione necessariò sequitur labor & defatigatio; & nihilominus non ideo est Clericus ab officiis diuini obligatio ne excusandus, quia non quævis, sed notabilis & insolita ad hoc à Concilio necessaria iudicatur.

30. *Ex quo & pars altera probationis elu-
cer, quod scilicet abusui prædicto constans scrip-
torum auctoritas refragatur: nullus siquidem in-
veniatur, qui aut in particulari, vel generali ali-
quæ doctrinæ, ei patrocinium præster: cùm ta-
men omnes iuxta citatum Capitulū suas conforment*

*abusui
non reci-
tanda Scrit-
torum
prores om-
nes refragari.*

*Assertiones. Videantur quotquot de Horis Ca-
nonicis agunt, scilicet Summis omnes & præ-
tereā Nauarrus, Zerola, Bonacina, Diana, Hiero-
nymus Garcia, Basilius, & ex Societatis Au-
toribus argumentum, ac præsertim P. Starius,*

*& elucidator P. Vincentius Tancredi, Cardinalis
Toletus, P. Azor, P. Palau, P. Bauni, P. Re-
ginaldus, P. Filliulus, P. Valencia, P. Layman,*

*P. Escobar de Mendoza, P. Busenbaum, P. Thom-
as Sancius, P. Lessius, qui Lib. 2. Cap. 37. num.*

54. exp̄s̄e iterfacentis meminit, & tamquam certum statuit obligari, Nauarrum adducens. P.

*Sa, & complures alij, quorum illa est communis vox, qua apud Cardinalem Toletum extat Lib. 2.
Cap. 14. num. 2. dum sic ait: Officium enim, cùm
si maximè proprium Clerico, non est prætermittendū, nisi gravi urgente necessitate, ut aliud fieri non possit. Sic ille.*

31. *Circa infirmos tamen maior esse indul-
gentia solet: pro quo P. Sancius sup̄a, & alij apud ipsum. Sicut & in Opere morali Libr. 1.
Cap. 19. Quo non obstante tanta potest esse de-
bilitas, vt pro excusatione sufficiat: nam & de-
bilitatem ab infirmitate circa hoc Auctores dis-
cernunt, vt videri potest apud Bassiūm verb.*

*Hora Canonica 6. numer. 5. vbi cum P. Lessio lo-
cūtus. Et obligationem talem sunt qui agnoscant: sed vident meliora, probantque; cumi tam-
en deteriora sequantur. Ex quibus erat ille Cuiusdam
Indorum Parochus, qui cùm iterfaciens ab alio praxis in-
suffit domi, Parochio etiam Indorum, exceptus, fando.*

*& de onere recitationis inter coenandum ageretur, dixit, me audiente, se numquam, dum in itinere versaretur, recitare solitus, quia pro hoc habebat priuilegium. Et de illo interrogatus, sub-
didit, se, finito itinere, Confessario suum defec-
tum aperire, & ab eo absolutionem accipere conseruuisse. Quæ ratione etiam dicere poterat*

*habere se priuilegium ad totum Decalogum, &
Dei, atque Ecclesiæ præcepta omnia non im-
plenda, quia eorum poterat post transgressio-
nem à Confessario absolutionem similiter ac-
cepisse. Sed credo neque hoc illi portuisse priuile-
gium prodest: Confessio enim cum vero dolo-
re, & emendationis debet esse proposito, vt ab-
solutionem, qui eam facit, consequatur. Ut est*

*dogma Catholicum. Qui autem propositum non recitandi, quoties iterfecisset, habebat, suo illo priuilegio contentus, quomodo dolere po-
terat, & proponere, atque adeo inter se contraria*

*componere voluntates? Nugæ sunt istæ; sed
pernicioſæ,*

pernicioſæ, sed lethales, sed indignæ usque ad honorem in iis, quos aliqua salutis animæ suæ cura remordet. Et qui erga se talis, erga alios qualem credamus? Quales & similes? Timendum sanè ne & similibus erga illos priuilegiis adbutantur. Sed iam ad alios.

APPENDIX AD TITVLVM XVII. DE RELIGIOSIS INDIARVM.

*Quam plura de illis sparsim dicta, que dabit Index; nunc adiicienda
aliqua, quibus Tractatio de re adeò eximiā, & in qua tantum
est Indicā cauſa momentum constitutum, nostro pro modulo
compleatur. De illis ergo inquirendum discussione perbreui.*

*Rimò, An compellare possint Nouitios,
vt legitimam Conuentui, in quo sunt
professuri, relinquant, alias eos ad
Professionē non admittendo.*

Resolutio videtur clara, & indubitabilis; quia dispositio bonorum libera debet esse Nouitio: & sicut ante ingressum renuntiare in fauorem aliorum potuit, nec proptereā debuit à Religione repelli, ita & post ingressum, quia non minus liber tunc est, quam ante fuerat. Vnde à Concilio Tridentino prouidentissime cautum, vt renuntiatione maximâ cum libertate fierent, & interuentione Episcopi, aut eius Vicarij, cum aliis de quibus Sessione 25. Cap. 16. de Regularibus. Quia enim coactio aliqua timeri poterat, res hæc non est Nouitorum voluntati; & Praelatorum Regularium directioni relata, sed Episcopi aut Vicarij assistentiam voluit Concilium intra præfixum terminum expectari. In quo haberet nostra Societas, cur grates summas Concilij Patribus & Sedi Apostolica reddat: quia circa hoc in Decreto prædicto, sicut & in aliis, minime voluit comprehensam. Et potuit quidem iure optimo eidem in hac parte fidere, quia in ordine ad libertatem renuntiantum leges habet quæ ampliores pietate & sapientia plenas. Et cum liberrimos renuntiantes velit; eos maximè, qui aliquid volunt eidem Societati donare: vnde pro illis maiores adhibet cautiones, & ampliora temporis spatia pro admitione designat, ne vnuam dicere renuntians possit, minùs se liberum in talis dispositione fuisse.

*2. De casu ergo proposito loquendo, vt iustificari talis compulsione possit, duæ rationes occurrent. Prima ex titulo sustentationis, ratio ne cuius in Monialibus dothes admittuntur; immo & exiguntur, quibus non datis, Professio inculpabiliter denegatur. Sed hæc admitti nequit; quia Religiones redditus habent vnde aere a-
lumnos possunt, & ita ab ingredientibus non est generalis pro sustentatione petitor. Et ita tenent plures, quos adducit & sequitur P. Oñate Disputat. 82. num. 227 & P. Lessius in Resolutioni-*

*bus v. simonia à Casu 10. Hoc autem stante, non est obligatio in renuntiantibus aliquid relinquenti monasterio, vt cum aliis probat P. Thom-
as Sancius in Opere moralib[us] Lib. 7. Cap. 3. num. 8.*

*Hinc quæstio suborta an Religiosis interdictum fit inducere Nouitios vt aliquid Monasterio re linquant. Ad quam citatus Auctor num. 15. ref*ty induci* possum, vt respondet Emmanuele Rodericum Tomo 2. Summa Cap. 7. num. 11. Et P. Suarium Tomo 5. in 3. Religioni p. Disputat. 22. Secl. 5. numer. 5. cum aliis, quos donent.*

ipsi adducunt, multis ostendere licet esse inducere Nouitios vt donent seu relinquant sua bona Monasteriis. Ex eo autem quod addunt clarissime appetit quid sit in præsenti casu dicendum.

*Cum enim dicant id fieri posse, cautio nem adiiciunt, dummodo id fiat bono fine, & ita moderatè, vt relinquantur Nouitios libertas ad disponendum de suis bonis. Quæ quidem resolutio com-
muniſſima est; quamvis P. Suarez cuato loco nihil pro ea speciali difficultate habeat, sicut neque in tota illa Sectione: in quâ quidem solidissime probat, licet non sit damnable aliquid pro stu-
dentatione exigere, quando pro illâ non habent sustentationis.*

*Conuentus redditus necessarios, vel licet pro aliis habeant, non tamen pro eo, qui recipi deside rat: rurum tamen esse inusitatum quoad Reli-
giones virorum, vt ex pacto tacito vel expresso*

*ita petatur aliquid in sustentationem, vel subsi-
diūm Religionis, vt aliter habitus, vel Professio denegetur: pro quo specialiter num. 12. Quod P. Sancius verò P. Sancius ibidem amplectitur, non est con-
forme sententia, quam postea docuit Lib. 1. Con-*

*stituti, moral. Cap. 2. Dub. 23. num. 1. vbi ait etiam Monas-
terium sit diues, posse ab ingrediente ali-
quid pro sustentatione requiri, sicut etiam si*

*aliquis sit ditissimus, potest dote ab uxore exige-
re. Si enim res ita se habet, iam non relinquit
tur libertas Nouitio ad disponendum de suis*

*bonis, quam constat illæ sam penitus remansum.
Et sententiam P. Sancij tenet alij, in qui-
bus est Bonacina Tomo 3. Disputat. 2. Quæst. 3.*

*Puncto 29. P. Palau Tomo 3. Tract. 17. Disput. 3.
Puncto 9. P. Valencia Tomo etiam 3. Disput. 6.*

EEE 4 Quæst.